

УПОВНОВАЖЕНИЙ
Верховної Ради України з прав людини

вул. Інститутська, 21/8, м. Київ, 01008, тел. (044) 298-70-33 E-mail: hotline@ombudsman.gov.ua

Міністерство юстиції України

**Офіс Генерального прокурора
(до відома)**

ПОДАННЯ

Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини

*(згідно з частиною третьою статті 15 Закону України «Про Уповноваженого
Верховної Ради України з прав людини»)*

Статтею 3 Конституції України визначено, що людина, її життя і здоров'я є найвищою соціальною цінністю.

Права і свободи людини і громадянина закріплено у Розділі II Конституції України та, відповідно до статті 22 Основного Закону України, не є вичерпними, гарантуються і не можуть бути скасовані.

Згідно зі статтею 101 Конституції України Уповноважений Верховної Ради України з прав людини здійснює парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина, метою якого є:

захист прав і свобод людини і громадянина, проголошених Конституцією України, законами України та міжнародними договорами України;

додержання та повага до прав і свобод людини і громадянина у відносинах, що виникають між юридичними особами публічного та приватного права, а також фізичними особами, які перебувають на території України, у випадках, передбачених окремим законом;

запобігання порушенням прав і свобод людини і громадянина або сприяння їх поновленню;

сприяння приведенню законодавства України про права і свободи людини і громадянина у відповідність до Конституції України, міжнародних стандартів у цій сфері.

Мною, у зв'язку із здійсненням на підставі статей 13 та 19¹ Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», парламентського контролю за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина та захисту прав кожного на території України,

виконанням функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання виявлено грубі порушення прав людини на захист від катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання у діяльності державної установи «Кременчуцька виховна колонія» (далі – ВК, установа), у якій на час відвідування НПМ утримувались 55 засуджених.

Статтею 5 Загальної декларації прав людини, статтею 3 Декларації про захист усіх осіб від катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, статтею 7 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права, статтею 2 Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, статтею 28 Конституції України визначено, що ніхто не повинен зазнавати тортур, або жорстокого, нелюдського, або такого, що принижує його гідність, поводження і покарання.

Передбачено, що жодні виключні обставини, якими б вони не були, стан війни чи загроза війни, внутрішня політична нестабільність чи будь-який інший надзвичайний стан не можуть бути виправданням катувань чи інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання.

Згідно з положеннями частини 3 статті 50 Кримінального кодексу України покарання не має на меті завдати фізичних страждань або принизити людську гідність.

Частиною 1 статті 8 Кримінально-виконавчого кодексу України (далі – КВК) серед основних прав засуджених визначено право на гуманне ставлення до них та на повагу їх людської гідності; засуджені не повинні підлягати жорстокому, нелюдському або такому, що принижує їх гідність, поводженню.

Під час здійснення з 18 по 19 жовтня 2023 року відвідування групою НПМ установи встановлено, що обладнання дільниці карантину, діагностики і розподілу (далі – КДіР) не відповідає стандартам поводження з в'язнями та умовам їх тримання за функціональним призначенням, суперечить вимогам Положення про організацію соціально-виховної та психологічної роботи із засудженими, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 04.11.2013 № 2300/5.

Так, перебуваючи в дільниці КДіР, переважну більшість часу вихованці тримаються в ізольованих камерах, які обладнано зовнішніми металевими дверима та додатково внутрішніми дверима, які виготовлені з металевих прутів у вигляді ґрат, які зачиняються на ключ. Вихованці, перебуваючи у цих камерах, безпідставно обмежуються у праві вільного пересування у межах дільниці КДіР, при цьому, щоденна прогулянка засуджених проводиться лише у

прогулянковому дворику дисциплінарного ізолятора (далі – ДІЗО) протягом двох годин (згідно розпорядку дня дільниці КДіР – з 08:30 до 10:30).

Таким чином, засуджені, перебуваючи у дільниці КДіР установи, безпідставно тримаються в умовах суворої ізоляції, яка поєднується із застосуванням до них обмежень, не передбачених встановленим режимом відбування покарання.

Адміністрацією установи порушуються вимоги пункту 1 розділу XII Правил внутрішнього розпорядку установ виконання покарань, затверджених наказом Міністерства юстиції України від 28.08.2018 № 2823/5 (далі – ПВР УВП), у частині забезпечення засуджених спеціально обладнаними місцями і приміщеннями, де вони повинні зберігати свої особисті речі.

Так, під час відвідування дільниці КДіР встановлено, що спеціально обладнаними місцями і приміщеннями, де засуджені повинні зберігати свої особисті речі, перебуваючи у дільниці, відсутні. Таким чином, засуджені, перебуваючи у дільниці КДіР, змушені зберігати валізи, сумки та рюкзаки зі своїми особистими речами під ліжками у камерах.

Під час відвідування приміщень дільниці ДІЗО встановлено, що засуджені утримуються в камерах поодиноці, камери розраховані для тримання однієї особи. У 21 Загальній доповіді [СРТ/Inf (2011) 28] Європейський Комітет з запобігання катуванням та нелюдському чи принизливому поводженню або покаранню (далі – КЗК) зазначає, що одиночне ув'язнення може мати надзвичайно руйнівні наслідки для психологічного, соматичного та соціального здоров'я для утримуваних осіб. Окрім цього, одиночне ув'язнення може створювати умови для навмисного жорстокого поводження з ув'язненими.

З 2015 року до нормативно-правових актів, які регламентують діяльність виправних колоній, внесено зміни та виключено норму, яка передбачала фіксацію до стін ліжок у дисциплінарних приміщеннях на денний час.

Незважаючи на це, в установі збереглися засоби для такої фіксації, що створює умови для можливих зловживань з боку працівників установи та виступає додатковим каральним елементом під час покарання, так як засуджені можуть бути позбавлені можливості сидіти та лежати на ліжку протягом дня.

У приміщенні лазні ДІЗО встановлено порушення вимог статті 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, що забезпечує право на повагу до приватного життя.

Так, у зазначеному приміщенні не дотримується право на приватність та порушується вимога правила 19.3. Європейських пенітенціарних правил (далі – ЄПП) через відсутність шторок для усамітнення засуджених.

Під час відвідування приміщень відділення соціально-психологічної служби (далі – відділення СПС) (№ 1) установи встановлено, що практично всі засуджені одягом та взуттям за сезоном у повному обсязі не забезпечені.

Так, у ході опитування засуджених, здійсненого за відсутності третіх осіб та за умов, що виключають можливість прослуховування чи підслуховування встановлено, що практично всі засуджені не мають у користуванні рукавиць та

взуття за сезоном, хоча відповідно до вимог частини 2 статті 115 Кримінально-виконавчого кодексу України (далі – КВК) засуджені забезпечуються одягом, білизною і взуттям за сезоном з урахуванням статі і кліматичних умов. Також, у пункті 20.1. ЄПП зазначено, що засуджені, які не мають власного одягу, мають забезпечуватися одягом, який відповідає клімату.

Натомість, практично всі засуджені носять літнє взуття, а окремі з них – літнє взуття у занедбаному та непридатному до використання стані. При цьому температурний режим навколишнього середовища складав від плюс 2 °С до плюс 12 °С.

Крім того, під час відвідування житлових приміщень відділення СПС (№ 1) встановлено, що адміністрацією установи належні умови проживання для засуджених не забезпечуються. Так, належний температурний режим в житлових приміщеннях не дотримується, зокрема, в житловому приміщенні (№ 4) він складав плюс 15,5 °С, а в житловому приміщенні (№ 3) плюс 15,8 °С, що є нижче встановлених норм. Так, у відповідності до вимог пункту 1 розділу XXII ПВР УВП у холодну пору року температура в жилих приміщеннях установ виконання покарань підтримується на рівні не нижче плюс 18 °С.

Таким чином, постійне переохолодження може сприяти виникненню у засуджених захворювань, які призводитимуть до загрози їх здоров'ю та життю.

Вищезазначене порушує вимоги статей 27 та 48 Конституції України, Законів України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» та «Про охорону дитинства», а також права і основоположні свободи, затверджені:

Конвенцією проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання;

Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод;

Загальною декларацією прав людини.

Відповідно до вимог пункту 6 розділу II ПВР УВП у ДІЗО розміщується інформація із зазначенням номерів телефонів «гарячих ліній», поштових та електронних адрес Міністерства юстиції України, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, Європейського суду з прав людини, Державного бюро розслідувань, Офісу Генерального прокурора, обласної і окружної прокуратур, Департаменту, міжрегіонального управління, а також регіонального центру з надання безоплатної правової допомоги.

У порушення зазначених вимог ПВР УВП у ДІЗО відповідна інформація на території дільниці ДІЗО відсутня у повному обсязі.

В медичній частині установи для потреб стаціонару у зв'язку із конструктивними особливостями забудови відсутній окремий прогулянковий майданчик, що порушує вимоги статті 11 Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб». Як наслідок, хворі засуджені, які перебувають у стаціонарі, вимушені виходити на прогулянку лише з дозволу та під наглядом адміністрації установи у загальний двір установи, що призводить до одночасного спільного перебування осіб з інфекційними захворюваннями та інших засуджених.

Медична частина установи надає медичну допомогу засудженим та здійснює практику за відсутності відповідної ліцензії. Зазначене є порушенням вимог Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я», статті 6 Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності», абзацу тридцять першого підпункту 8 пункту 4 Положення про Міністерство охорони здоров'я України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25 березня 2015 року № 267, наказів Міністерства охорони здоров'я України від 19 травня 2016 року № 465 «Про затвердження складу Ліцензійної комісії МОЗ України» та від 31 серпня 2012 року № 677 «Про затвердження Положення про Ліцензійну комісію МОЗ України».

У порушення вимог статті 16 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я», Порядку акредитації закладу охорони здоров'я, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 15.07.1997 № 765, у медичній частині установи відсутні відповідне положення про медичну частину та акредитаційний сертифікат, що свідчить про відсутність у закладі умов для якісного, своєчасного, певного рівня медичного обслуговування та дотримання ним стандартів у сфері охорони здоров'я.

У порушення вимог пункту 1 розділу VI ПВР УВП розпорядок дня медичної частини установи з урахуванням затвердженого розпорядку дня установи її керівником не розроблявся та під час відвідування у медичній частині установи був відсутній.

В установі порушуються вимоги Правил пожежної безпеки в Україні, затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України від 30.12.2014 № 1417 (далі – Правила пожежної безпеки в Україні).

Так, у порушення вимог підпункту 3.11. пункту 3 розділу V Правил пожежної безпеки в Україні пожежні щити в установі належним чином не укомплектовані (зокрема, відсутні в належній кількості вогнегасники, сокири тощо).

У порушення вимог підпункту 3.6. пункту 3 розділу V Правил пожежної безпеки в Україні норми належності вогнегасників по установі наказом начальника Кременчуцької виховної колонії не визначено.

Згідно із статтею 144 КВК за сумлінну поведінку і ставлення до праці та навчання, активну участь у роботі самодіяльних організацій і виховних заходах до засуджених неповнолітніх можуть застосовуватися, крім передбачених статтею 130 цього Кодексу, такі заходи заохочення: надання права відвідування культурно-видовищних і спортивних заходів за межами виховної колонії в супроводі працівників колонії та надання права виходу за межі виховної колонії в супроводі батьків чи інших близьких родичів. Однак, у порушення вимог зазначеної вище норми в установі відповідна практика тривалий час відсутня.

Слід зазначити, що у 2023 році рівень застосування заохочувальних норм у частині умовно-дострокового звільнення від відбування покарання у ВК є недостатнім.

Так, умовно-дострокове звільнення від відбування покарання застосовано

лише до 10 вихованців або 32 % засуджених, які підпадали під дію цієї норми.

У відповідності до вимог пункту 7 розділу I ПВР УВП комплексне інспектування установ виконання покарань здійснюється Департаментом один раз на п'ять років і один раз на два роки міжрегіональними управліннями.

Зокрема, останнє комплексне інспектування Кременчуцької виховної колонії персоналом Північно-Східного міжрегіонального управління з питань виконання кримінальних покарань Міністерства юстиції проводилося у липні 2021 року, тобто, більше, ніж два роки тому. Крім того, як свідчать результати зазначеного інспектування, наявні недоліки та прорахунки у діяльності цієї установи не у повному обсязі виявлялися, а дієві заходи щодо усунення виявлених порушень адміністрацією установи не вживалися, що у свою чергу призвело до того, що наявні недоліки у діяльності установи продовжують мати місце тривалий час.

Зазначений стан справ у діяльності відвіданої установи став можливим внаслідок неналежної організації роботи підпорядкованих служб з боку керівництва установи, недостатнього рівня впливу керівництва Північно-Східного міжрегіонального управління з питань виконання кримінальних покарань Міністерства юстиції, окремих відділів та служб зазначеного міжрегіонального управління та Департаменту з питань виконання кримінальних покарань на поліпшення діяльності установи, а також свідчить про недостатню організуючу роль керівництва цього міжрегіонального управління, недостатню вимогливість та принциповість до керівництва підпорядкованої установи.

На підставі вищевикладеного, з метою усунення виявлених порушень прав і свобод людини і громадянина, обумовлених діями або бездіяльністю персоналу установи, а також приймаючи до уваги те, що:

відповідно до підпункту 2⁷ пункту 3 Положення про Міністерство юстиції України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 2 липня 2014 № 228, Міністерство юстиції України забезпечує контроль за дотриманням прав людини і громадянина, вимог законодавства щодо виконання і відбування кримінальних покарань, реалізацією законних прав та інтересів засуджених та узятих під варту осіб,

керуючись статтею 101 Конституції України, статтями 13, 15, 16, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»,

ВИМАГАЮ:

1. Розглянути подання та вжити заходів, спрямованих на усунення порушень, виявлених у державній установі «Кременчуцька виховна колонія», зокрема:

1.1. Надати практичну допомогу державній установі «Кременчуцька виховна колонія» щодо приведення у відповідність до вимог чинного законодавства умов тримання неповнолітніх у стаціонарі медичної частини,

камерах ДІЗО, приміщеннях дільниці КДіР, а також обладнання та функціонування дільниці соціальної адаптації установи;

1.2. Вжити заходів стосовно запровадження практики, передбаченої вимогами статей 143 та 144 КВК щодо реалізації права засуджених на відвідування культурно-видовищних і спортивних заходів за межами виховної колонії в супроводі персоналу або батьків у вказаній установі;

1.3. Провести службове розслідування щодо виявлених випадків порушення температурного режиму в житлових приміщеннях відділення СПС (№ 1);

1.4. Забезпечити проведення у найкоротший термін комплексного інспектування установи персоналом Північно-Східного міжрегіонального управління з питань виконання кримінальних покарань Міністерства юстиції;

1.5. Вжити заходів щодо усунення порушень порядку зберігання особистих речей засуджених у дільниці КДіР;

1.6. Вжити заходів щодо обладнання та введення в експлуатацію дільниці соціальної адаптації установи;

1.7. Демонтувати замки відкидних ліжок в камерах ДІЗО;

1.8. Вжити заходів щодо розміщення у ДІЗО наочної інформації відповідно до вимог ПВР УВП;

1.9. Забезпечити засуджених у повному обсязі одягом та взуттям за сезоном;

1.10. Вжити заходів щодо припинення та недопущення у подальшому порушень температурного режиму в житлових приміщеннях відділень СПС установи;

1.11. Переглянути практику застосування до засуджених заохочувальних норм, а саме умовно-дострокового звільнення від відбування покарання;

1.12. Вжити заходів щодо усунення виявлених в установі порушень вимог Правил пожежної безпеки в Україні;

1.13. Під час щоденних інструктажів чергової зміни увагу працівників установи звертати на гуманне ставлення до засуджених;

1.14. Спільно з органами місцевого самоврядування опрацювати питання щодо співпраці у частині приведення до належного стану (проведення ремонтних робіт) приміщень об'єктів та споруд ДУ «Кременчуцька виховна колонія»;

1.15. Роботу медичної частини установи привести у відповідність до вимог чинного законодавства;

1.16. Вирішити питання щодо отримання відповідної ліцензії на провадження медичної практики медичною частиною установи;

1.17. Вирішити питання щодо отримання акредитаційного сертифікату та створення положення про медичну частину установи;

1.18. Вжити заходів щодо приведення до належного стану порядку проведення поточної дезінфекції приміщень установи.

2. У спосіб, передбачений чинним законодавством, вжити заходів щодо притягнення винних службових осіб до відповідальності.

Про результати розгляду подання та вжиті заходи у місячний строк повідомити Уповноваженого.

Звертаю увагу, що відмова органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності, їх посадових і службових осіб від співпраці, а також умисне приховування або надання неправдивих даних, будь-яке незаконне втручання в діяльності Уповноваженого з метою протидії передбачають відповідальність згідно з чинним законодавством.

Додаток: звіт за результатами відвідування державної установи «Кременчуцька виховна колонія» на 19 арк. в 1 прим.

**Уповноважений Верховної Ради
України з прав людини**

Дмитро ЛУБІНЕЦЬ

Тищенко Руслан (050)-967-95-51

UB
Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з прав
людини
№10225.2/23/39.1 від 14.11.2023
КЕП: Лубінець Д. В. 14.11.2023 17:56
5FB77F7B650371D0400000E88D010044560300